

V Bruseli 18. 5. 2022
COM(2022) 240 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Šetrenie energiou v EÚ

1. ÚVOD

Šetrenie energiou, t. j. znižovanie spotreby energie prostredníctvom cenových signálov, opatrení v oblasti energetickej efektívnosti alebo dobrovoľným úsilím, často môže byť najlacnejším, najbezpečnejším a najčistejším spôsobom zníženia našej závislosti od dovozu fosílnych palív z Ruska. Používaním menšieho množstva energie navyše podporujeme bezpečnosť dodávok, uľahčujeme požiadavky na uskladňovanie a posilňujeme prechod na čistú energiu.

Dobrovoľným znížením zbytočnej spotreby energie a urýchlením opatrení v oblasti energetickej efektívnosti sa zmenší chýbajúci objem plynu a ropy v prípade prerušenia tokov z Ruska. Ide o kľúčový prvok stabilizácie trhov a zabránenia ďalšej cenovej volatility. Úspory energie by v strednodobom až dlhodobom horizonte prispeli k zníženiu cien energie, ako aj k účinnej reakcii na náhle prudké nárasty cien a výpadky dodávok.

Šetrením energiou sa priamo znižujú naše účty za energiu a naše hospodárstvo sa stáva odolnejším. Vysoké ceny energie založenej na fosílnych palivách sa už teraz nepriaznivo dotýkajú domácností aj všetkých priemyselných sektorov od služieb po výrobu a od poľnohospodárstva po dopravu. Zraniteľné domácnosti postihnuté energetickou chudobou, mikropodniky, malé a stredné podniky, ako aj energeticky náročné priemyselné odvetvia sú v ich dôsledku nútené prijímať nepríjemné rozhodnutia a zriecť sa spotreby energie. Vyššie ceny energie sa dotýkajú aj relatívnej konkurencieschopnosti podnikov s možným dominovým efektom na zamestnanosť a príjmy.

Komisia minulý rok v rámci balíka Fit for 55 a plnenia Európskej zelenej dohody navrhla vyššie ambície v oblasti energetickej efektívnosti do konca tohto desaťročia. Hoci je hlavným účelom návrhu podpora dekarbonizácie hospodárstva EÚ, vyplývajú z neho aj ďalšie podstatné prínosy, ako je vyššia energetická bezpečnosť a nižšie emisie skleníkových plynov, znečistenie ovzdušia aj čerpanie prírodných zdrojov.

Realizáciou návrhov balíka Fit for 55 v plnom rozsahu by sa znížila naša spotreba plynu do roku 2030 o 30 % (čo zodpovedá 100 mld. m³). Viac než tretina tohto množstva by bola výsledkom dosiahnutia cieľa energetickej efektívnosti EÚ, ktorý sa navrhuje v prepracovanom znení smernice o energetickej efektívnosti. Tento cieľ by sa dosiahol vykonávaním príslušných politických návrhov v oblasti energetickej efektívnosti, ako je samotné prepracované znenie smernice o energetickej efektívnosti, prepracované znenie smernice o energetickej hospodárnosti budov, právne predpisy v oblasti ekodizajnu a energetického označovania, ako aj iné politické nástroje, ktoré majú vplyv na spotrebu energie, napríklad normy emisií CO₂ pre nové vozidlá, systém EÚ na obchodovanie s emisiami (ETS) a navrhovaný nový systém ETS pre budovy a cestnú dopravu.

Zavedením týchto politík by sa dosiahlo štrukturálne zníženie spotreby energie. V dôsledku ruskej invázie na Ukrajinu by k týmto zmenám malo dôjsť ešte rýchlejšie v záujme rýchlejšieho zvýšenia odolnosti a energetickej nezávislosti EÚ.

Významné úspory energie možno zároveň pomerne rýchlo dosiahnuť na základe dobrovoľných rozhodnutí. V najnovšej správe IPCC¹ sa zdôrazňuje, že zmeny nášho životného štýlu a správania môžu prispieť k významnému zníženiu našej spotreby energie. Ak sa rozhodneme znížiť teplotu vykurovania, jazdiť hospodárnejšie a viac

¹ IPCC, 2022: *Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change* (Zmena klímy 2022: zmiernenie zmeny klímy), príspevok pracovnej skupiny III k šiestej hodnotiacej správe Medzivládneho panelu o zmene klímy.

využívať verejnú dopravu a aktívnu mobilitu, používať domáce spotrebiče a klimatizáciu efektívnejšie a zhasínať svetlá, môžeme dosiahnuť významné krátkodobé úspory².

V tomto pláne šetrenia energiou EÚ sa teda prijíma dvojaký prístup zameraný na:

1. dosiahnutie okamžitých úspor energie prostredníctvom dobrovoľných rozhodnutí, ako aj
2. zrýchlenie a posilnenie štrukturálnych strednodobých až dlhodobých opatrení v oblasti energetickej efektívnosti.

Bude potrebné, aby sa oba prístupy opierali o účinný finančný rámec a štruktúru riadenia.

2. DOSIAHNUTIE OKAMŽITÝCH ÚSPOR ENERGIE PROSTREDNÍCTVOM OSOBNÝCH ROZHODNUTÍ

Vzhľadom na súčasnú geopolitickú a trhovú situáciu si nemôžeme dovoliť čakať na prijatie dôležitých štrukturálnych opatrení v oblasti energetickej efektívnosti. Je kľúčové, aby sme počas trvania súčasnej krízy hľadali okamžité príležitosti na zníženie spotreby energie. V krátkodobejšom horizonte by bola väčšina týchto príležitostí založená na dobrovoľných rozhodnutiach, pričom niektoré z nich by mohli trvať aj v strednodobom až dlhodobom horizonte, ak povedú k zmenám návykov.

Tieto rozhodnutia by sa mali sústreďovať najmä na oblasti, kde možno dosiahnuť najväčšie úspory v spotrebe plynu a ropy. Zemný plyn zohráva najväčšiu úlohu pri vykurovaní, pričom zodpovedá približne za 42 % energie používanej na vykurovanie priestoru v sektoroch nehnuteľností určených na bývanie a domácnosti. V prípade vykurovania je druhým najdôležitejším fosílnym palivom ropa, ktorá predstavuje 14 %, kým uhlie zodpovedá približne za 3 %. Fosílna palivá používané v doprave predstavujú 288 miliónov ton ropného ekvivalentu ročne alebo 93 % energetických potrieb sektora dopravy. Letecká a lodná doprava je od fosílnych palív závislá takmer úplne, kým na fosílna palivá pripadá 93 % spotreby energie v cestnej doprave a 23 % spotreby energie v železničnej doprave. Približne 25 % aktivity osobných vozidiel sa uskutočňuje v prostredí mestskej mobility.

Z hľadiska významných krátkodobých úspor sú teda kľúčovými sektormi vykurovanie v domácnostiach a v oblasti služieb, ako aj doprava a mobilita, pričom určitý ďalší krátkodobý potenciál majú priemyselné sektory. Obzvlášť dôležité sú opatrenia na okamžité zníženie spotreby plynu, keďže akékoľvek úspory, ktoré možno dosiahnuť skôr, prispievajú k doplneniu zásobníkov a tým aj k zníženiu rizík týkajúcich sa dodávok počas zimného obdobia. Zároveň je dôležité šetriť aj elektrinou, keďže plyn, ropa a uhlie sa používajú aj na jej výrobu. Hlavné zníženie spotreby ropy bude pravdepodobne možné dosiahnuť znížením používania súkromných automobilov a leteckej dopravy, ako aj efektívnejším používaním nákladných vozidiel.

² *Analysis of behaviour change due to electricity crisis: Japanese household electricity consumer behaviour since the earthquake* (Analýza zmeny správania v dôsledku krízy dodávok elektriny: spotrebiteľské správanie japonských domácností v súvislosti so spotrebou elektriny od zemetrasenia), Murakoshi et al, 2013; *Can Rationing Affect Long Run Behavior? Evidence from Brazil* (Môže pridelový systém ovplyvniť správanie z dlhodobého hľadiska? Dôkazy z Brazílie), Costa, 2012. Pozri aj *Policies for energy conservation and sufficiency: Review of existing policies and recommendations for new and effective policies in OECD countries* (Politiky zamerané na šetrenie energiou a energetickej nezávislosti: prehľad existujúcich politík a odporúčania nových a účinných politík v krajinách OECD), Bertoldi, 2022 (<https://doi.org/10.1016/j.enbuild.2022.112075>).

Týmito rozhodnutiami možno znížiť spotrebu energie, čo môže pomôcť znížiť dovoz fosílnych palív a predchádzať závažnejším výpadkom, a teda ukladaniu obmedzujúcich opatrení so všetkými hospodárskymi a sociálnymi dôsledkami, ktoré z nich vyplývajú.

Samozrejme, hybnou silou zmeny sú už súčasné vysoké trhové ceny, keďže domácnosti a podniky hľadajú spôsoby, ako obmedziť nárast svojich účtov za energiu. Takéto úspory riadené trhom však z rôznych dôvodov nemusia byť dostatočné. Subjekty nemusia vedieť o najlepších príležitostiach na úspory. Na dosiahnutie najlepších výsledkov môže byť potrebná koordinácia. Takisto nemusí byť vždy zaručená spravodlivosť a solidarita: bohatší ľudia môžu, no nemusia prispôbiť svoje správanie. Ostatní, predovšetkým tí najzraniteľnejší, môžu byť naopak donútení prijímať bolestivé opatrenia. Trhové ceny napokon nevyhnutne nepovedú k náležitému úsiliu z hľadiska cieľov plánu REPowerEU.

Druhy podporných opatrení, ktoré možno prijať, preto možno rozdeliť na:

- **informačné opatrenia** – na zabezpečenie toho, aby rôzne skupiny používateľov energie chápali dôležitosť zníženia potreby energie a aby vedeli, ako k nemu prispieť,
- **stimulačné a podporné opatrenia** – na pomoc používateľom energie v ich úsilí znížiť spotrebu energie, napríklad ponúkaním zliav na nákup najúčinnějších spotrebičov.

Kľúčovou výhodou zmeny založenej na tomto druhu opatrení je, že ich vplyv na spotrebu energie je okamžitý, nevyžadujú sa žiadne (alebo len veľmi nízke) počiatočné investície a potrebná je iba malá zmena návykov s nulovým alebo veľmi obmedzeným vplyvom na blahobyt, keďže takéto rozhodnutia urobia iba tí, ktorí ich chcú a môžu urobiť.

Takéto opatrenia budú predovšetkým dobrovoľné a založené na dobrej vôli, ako aj na účinnom oboznamovaní používateľov energie o najúčinnějších krokoch, ktoré môžu urobiť. Keďže hlavné spôsoby použitia plynu a ropy sú pomerne obmedzené (predovšetkým vykurovanie v prípade plynu a doprava v prípade ropy), tieto posolstvá možno pomerne dobre zacieliť.

Poskytovanie cielených informácií občanom je kľúčové na to, aby mohli prijímať informované rozhodnutia. Správne posolstvá je potrebné odovzdať v správnom čase. To bude pravdepodobne znamenať malý počet široko cielených opatrení podporených prístupnými informáciami.

Tieto opatrenia musia prijímať dôveryhodné subjekty, ktoré majú dobré znalosti o miestnych okolnostiach a konkrétnym opatrením dokážu osloviť široké obyvateľstvo. Najlepšie predpoklady na podporu týchto druhov opatrení na úsporu energie vo vhodnom čase a so zreteľom na miestne okolnosti často majú členské štáty. Kľúčovú úlohu zohrajú miestne orgány, napríklad prostredníctvom miestnych, regionálnych a celoštátnych energetických agentúr, Dohovoru primátorov a starostov a misie 100 klimaticky neutrálnych a inteligentných miest.

Informačné akcie možno posilniť aj začlenením zručností súvisiacich s úsporami energie do školských učebných plánov a podporou získavania zručností v sektoroch, ktoré sú kľúčové z hľadiska dosiahnutia ambiciózných cieľov plánu REPowerEU.

Pomerne veľa členských štátov už prijalo opatrenia na riešenie potenciálu krátkodobých úspor energie³, no mohlo by sa urobiť viac. V záujme podpory tohto úsilia sa v spoločnej kampani Komisie a agentúry IEA s názvom *Playing my part* (Prispievam svojím dielom) poskytujú jednoduché informácie o niektorých kľúčových krokoch, ktoré môžu jednotlivci a podniky podľa možnosti dobrovoľne prijať, aby prispeli k zníženiu nášho dovozu energie z Ruska.

Komisia navyše na podporu spotrebiteľov pri výbere účinnejších spotrebičov spúšťa spotrebiteľské rozhranie databázy Európskeho registra výrobkov s energetickým označením (EPREL)⁴. Komisia takisto pracuje na informačnej kampani s cieľom poskytnúť informácie a materiály na zvýšenie povedomia, ktoré sa budú používať na komunikáciu iných subjektov s jednotlivcami. Členské štáty by takisto mali v plnej miere využívať dostupné príležitosti na podporu energetickej efektívnosti, ako sú znížené sadzby DPH na vysokoúčinné vykurovacie systémy, zabezpečiť, aby ceny energie boli signálom na prechod na tepelné čerpadlá a nákup účinnejších spotrebičov. Členské štáty budú mať najlepšie predpoklady na to, aby identifikovali tie najúčinnšie a najspravodlivejšie opatrenia vzhľadom na svoje vlastné okolnosti.

Uvažovať možno o množstve konkrétnych okamžitých odporúčaní, pričom príklady druhov opatrení vrátane orientačného odhadovaného potenciálu úspor sa uvádzajú v prílohe a tie najvýznamnejšie sú zhrnuté v tejto tabuľke⁵.

	Úspory ropy (v miliónoch toe)	Úspory plynu (v miliardách m ³)
Opatrenia na dosiahnutie úspor plynu		
Úspory vyplývajúce z nižšej teploty vykurovania, vypínania vykurovania v nepoužívaných miestnostiach, zamedzenia prievanu atď.	≈1,5	≈6
Poskytovanie informácií o udržiavaní teplôt kondenzačného kotla pod úrovňou 60 °C a nabádanie ľudí, aby si skontrolovali teplotu vo svojich kotloch		≈3
Informácie o údržbe kotlov, jednoduchých izolačných opatreniach, zabezpečení proti prievanu, montáži termostatických radiátorových ventilov a ovládačov vykurovania a povzbudenie ku konaniu	≈0,3	≈1
Zváženie cenotvorby v prípade energie a zavedenia progresívnych tarifných štruktúr a iných riešení na podporu úspor energie a prechod z plynu na elektrinu		≈1
Priemysel		
Stimulácia energetických auditov a ich vykonávania s cieľom predchádzať tepelným stratám z procesov s vysokou teplotou, podpora prechodu od energie z fosílnych zdrojov		≈2
Opatrenia v doprave		
Odporúčanie na zníženie rýchlosti na diaľniciach	≈8	
Podpora chôdze, bicyklovania, verejnej dopravy, mikromobility v mestských oblastiach	≈5	

³ Belgická vláda napríklad začala kampaň s názvom *J'ai un impact/ik heb impact* (Mám vplyv) zameranú na dosiahnutie krátkodobých úspor energie vzhľadom na krízu na Ukrajine. Taliansko oznámilo rozhodnutie obmedziť teploty pri vykurovaní a chladení verejných budov.

⁴ Ďalšie informácie nájdete tu: <https://eprel.ec.europa.eu/screen/home>.

⁵ Uvedené odhadované úspory energie vychádzajú z celého radu zdrojov a závisia od širokej škály faktorov vrátane miery, do akej jednotlivci reagujú na propagačné a informačné kampane a iné stimuly. Vzhľadom na uvedené by sa mali chápať výlučne ako orientačné hodnoty možného relatívneho účinku na úrovni EÚ. Vplyvy opatrení sa navyše môžu prekrývať.

Podpora železničnej dopravy	≈2	
	<i>Ilustračný potenciál</i> ≈16	≈13

Agentúra IEA odhaduje, že týmito druhmi krátkodobých opatrení spojených s plynom by sa mohlo dosiahnuť **5 % zníženie (konečnej) spotreby plynu (približne 13 miliárd m³)** ročne. Podobne by sa v závislosti od členskej štátu a jeho celkového dopytu v doprave mohlo opatreniami dosiahnuť až **5 % zníženie (konečnej) spotreby ropy (približne 16 miliónov toe)**, pričom by sa zároveň nebránilo nevyhnutným cestám.

Na podporu tohto úsilia Komisia:

- vytvorí kampaň v kontexte reakcie EÚ na vplyv vojny Ruska proti Ukrajine a vysoké ceny energie, ktorá bude zameraná na zvyšovanie informovanosti a poskytovanie materiálov, ktoré budú môcť použiť iné subjekty,
- bude šíriť informácie o kampani *Playing my part* (Prispievam svojím dielom) týkajúcej sa úsporných opatrení pre jednotlivcov a bude spolupracovať so skupinami zainteresovaných strán s cieľom zväčšiť dosah týchto informačných opatrení a dosiahnuť čo najväčší vplyv,
- spustí spotrebiteľské rozhranie databázy Európskeho registra výrobkov s energetickým označením (EPREL) v záujme podpory spotrebiteľov a obstarávateľov pri výbere účinnejších spotrebičov.

3. ZRÝCHLENIE A POSILNENIE ŠTRUKTURÁLNYCH STREDNODOBÝCH AŽ DLHODOBÝCH OPATRENÍ V OBLASTI ENERGETICKEJ EFEKTÍVNOTI

Súčasnú úroveň energetickej efektívnosti EÚ významne prispievajú ku klimatickým ambíciám EÚ. Ciele 20-20-20 a klimatické ciele do roku 2030 stanovené v rámci právneho predpisu v oblasti klímy sú jasnými príkladmi situácií, keď opatrenia v oblasti energetickej efektívnosti umožňujú rast a zároveň zníženie spotreby energie a zohrali dôležitú úlohu pri dosiahnutí cieľa zníženia emisií skleníkových plynov. Ako potvrdil výskum⁶, politikami v oblasti energetickej efektívnosti sa poskytli aj všeobecnejšie prínosy, ktoré možno v rôznej miere speňažiť. Patria k nim aspekty, ako sú zníženie energetickej chudoby, zlepšenie zdravia a blahobytu, zvýšenie konkurencieschopnosti podnikov a posilnenie energetickej bezpečnosti.

Členské štáty vytvorili potrebné rámce a prijali potrebné inštitucionálne opatrenia v záujme plnenia predchádzajúcich aj súčasných cieľov energetickej efektívnosti. Prostredníctvom národných energetických a klimatických plánov bola vytvorená štruktúra riadenia v záujme zabezpečenia, aby boli tieto ambície v súlade s celkovými cieľmi EÚ. V súčasnosti existuje naliehavá potreba urýchliť tieto zlepšenia energetickej efektívnosti s cieľom zvýšiť odolnosť EÚ. Keďže vysoké ceny energie skracujú dobu návratnosti investícií do energetickej efektívnosti, je potrebné oživiť snahy o odstránenie prekážok likvidity a informačné prekážky, ktoré takýmto ziskovým investíciám bránia.

Vďaka práci vykonanej za posledné desaťročie by si toto zintenzívnenie úsilia nemalo vyžadovať vytváranie nových štruktúr či subjektov. Všetky členské štáty napríklad majú

⁶ Pozri napríklad <https://combi-project.eu/>.

dlhodobé stratégie obnovy, od veľkých podnikov sa vyžaduje, aby každé štyri roky vykonávali energetické audity, a vyvinuli sa aj snahy v oblasti primeranej odbornej prípravy a zabezpečovania kvality. Zvýšenie tempa zlepšení energetickej efektívnosti si však môže vyžadovať posilnenie súčasnej úrovne zdrojov, napríklad pokiaľ ide o poskytovanie poradenstva a informácií, ako aj mechanizmy umožňujúce viac súkromných investícií.

Súčasnú pravidlá EÚ v oblasti ekodizajnu a energetického označovania viedli v prípade výrobkov, ktoré patria do rozsahu ich pôsobnosti, k zníženiu ročnej spotreby energie o 10 %, čím došlo k významnému zníženiu potreby primárnej energie v EÚ a úspore nákladov pre spotrebiteľov. Návrhom nariadenia o ekodizajne udržateľných výrobkov⁷, ktorý vypracovala Komisia, sa rozširuje rozsah rámca ekodizajnu tak, aby sa vzťahoval na čo najširšiu škálu výrobkov. Keďže používanie materiálov vo výrobkoch má dôležitú energetickú stopu, týmto novým rámcom sa významne zvýšia úspory energie posilnením energetickej aj materiálnej efektívnosti.

3.1. Oznámenie vyššieho cieľa energetickej efektívnosti EÚ

V návrhu prepracovaného znenia smernice o energetickej efektívnosti z júla 2021 vypracovanom Komisiou sa uvádza vyšší cieľ energetickej efektívnosti do roku 2030 na úrovni 9 % (v porovnaní s referenčným scenárom z roku 2020).

Komisia v roku 2021 takisto vykonala štúdiu o potenciáli úspor energie v prípade opatrení na zvýšenie energetickej efektívnosti, z ktorej vyplynulo, že potenciál hospodárskych úspor by do roku 2030 mohol dosiahnuť až 13 % konečnej spotreby energie (752 miliónov toe), ak EÚ zintenzívni financovanie a úsilie v súvislosti s energetickou efektívnosťou. Podľa rovnakej štúdie⁸ by technický potenciál úspor energie mohol dosahovať až 19 % konečnej spotreby energie (696 miliónov toe).

V nadväznosti na oznámenie o pláne REPowerEU z 8. marca aj ďalšie modelovanie scenára REPowerEU⁹ so štrukturálne vyššími cenami plynu vedie k nákladovo účinnému cieľu energetickej efektívnosti na úrovni 13 % do roku 2030.

3.2. Možné posilnenie opatrení v oblasti energetickej efektívnosti

Keďže je potrebné urýchliť dosiahnutie nezávislosti Únie od dovozu fosílnych palív, členské štáty by mali zvážiť urýchlenie existujúcich a vykonanie ďalších opatrení v oblasti energetickej efektívnosti. Každý členský štát bude najlepšie viesť, ktorým smerom má zamerať svoje úsilie. Okrem toho existujú jasné oblasti na úrovni EÚ, kde môže spoločný prístup priniesť pridanú hodnotu.

V rámci prebiehajúcich postupov spolurozhodovania o jednotlivých prvkoch balíka Fit for 55 môžu spoluzákonodarcovia posilniť regulačný rámec energetickej efektívnosti v krátkodobom horizonte a zabezpečiť väčšie úspory energie v strednodobom a dlhodobom horizonte v kontexte plánu REPowerEU vrátane:

- **zvýšenia ambície, pokiaľ ide o vnútroštátny záväzok úspory energie,**

⁷ COM(2022) 142 final.

⁸ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/511bb328-f8b9-11eb-b520-01aa75ed71a1/language-en>.

⁹ SWD(2022) 230 final.

- zavedenia **povinností s cieľom zabezpečiť, aby sa v kľúčových sektoroch** zvýšila energetická efektívnosť, zastavili sa dotácie na technológie súvisiace s fosílnymi palivami, neustále sa podporovali technológie výroby energie z obnoviteľných zdrojov a aby sa rýchlo vyvíjali technológie a vybavenie na dosiahnutie úspor energie,
- posilnenia **zavádzania výsledkov energetických auditov** s cieľom zabezpečiť, aby sa vykonávali nákladovo účinné opatrenia a aby sa podniky (predovšetkým MSP) a iné subjekty, ako sú verejné subjekty, ktoré nemajú povinnosť vykonávať energetické audity, motivovali k uskutočňovaniu takýchto auditov a konaniu na základe ich výsledkov. V tomto kontexte by sa mali riešiť aj dátové centrá a využívanie odpadového tepla,
- zavedenia **d ďalších minimálnych noriem energetickej hospodárnosti budov** s cieľom stimulovať obnovu, ktorá zahŕňa aj vykurovacie (a chladiace) systémy, s dostatočne ambicióznymi harmonogramami, ako aj **stanovenia plánu modernizácie najmenej hospodárnych budov** v triedach energetických certifikátov G až D,
- **postupného zrušenia dotácií členských štátov na kotly využívajúce fosílna palivá v budovách** minimálne od roku 2025 (pričom treba pripomenúť, že tieto stimuly sú vo väčšine situácií v rozpore s článkom 7 ods. 2 nariadenia o energetickom označovaní) a namiesto toho povzbudenie k ich presmerovaniu na stimuláciu systémov na podporu tepelných čerpadiel,
- posilnenia **vnútroštátnych energetických požiadaviek (a požiadaviek na efektívne využívanie zdrojov) na nové budovy** prostredníctvom požiadaviek na vykurovacie systémy a zavedenia noriem nulových emisií pred rokom 2030 (pred rokom 2027 v prípade verejných budov),
- **prísnenia vnútroštátnych požiadaviek na vykurovacie systémy existujúcich budov** v prípade významnej obnovy a výmeny kotlov a pripojenia na efektívne systémy diaľkového vykurovania v husto obývaných oblastiach. To by bolo v súčinnosti so stanovením prísnejších limitov na ekodizajn vykurovacích systémov na úrovni EÚ, pričom rok 2029 by sa určil za konečný rok na uvádzanie „samostatných“ kotlov využívajúcich fosílna palivá na trh a zároveň by sa zmenila stupnica energetických štítkov (do roku 2025/2026), čo by viedlo k tomu, že kotly a iné spotrebiče využívajúce fosílna palivá by sa presunuli do spodných tried energetickej účinnosti. Takýmito opatreniami v pôsobnosti smernice o energetickej hospodárnosti budov a v oblasti ekodizajnu a energetického označovania by sa stimulovalo zavádzanie tepelných čerpadiel a prispelo by sa k cieľu zdvojnásobiť tempo inštalácie tepelných čerpadiel,
- zavedenia **vnútroštátnych zákazov kotlov využívajúcich fosílna palivá v existujúcich aj nových budovách prostredníctvom stanovenia požiadaviek na zdroje tepla na základe emisií skleníkových plynov alebo druhu používaného paliva**. Zatiaľ čo sa v prepracovanom znení smernice o energetickej hospodárnosti budov zavádza jasný právny základ takýchto vnútroštátnych zákazov s cieľom riešiť súčasnú právnu neistotu, tieto opatrenia možno prijať už v súčasnom právnom rámci a niektoré členské štáty ich už zavádzajú.

V strednodobom až dlhodobom horizonte bude takisto **dôležité ďalej zvýšiť energetickú efektívnosť dopravy** s cieľom znížiť spotrebu ropy, povzbudiť k prechodu

na účinné obnoviteľné alternatívy a zvýšiť energetickú efektívnosť dopravy, a to napríklad prostredníctvom:

- dovybavenia ťažkých úžitkových vozidiel aerodynamickými prvkami a zariadení na zapojenie chladiarenských prípojných vozidiel; dlhších nákladných vozidiel s ekodizajnom, napríklad s aerodynamickými zariadeniami na ich prípojných vozidlách,
- začlenenia ďalších požiadaviek na ekodizajn alebo vyšších cieľov energetickej efektívnosti vozidiel a prípojných vozidiel do revízie noriem emisií CO₂ pre novopredávané ťažké úžitkové vozidlá plánovanej na december 2022,
- stimulácie využívania ťažkých úžitkových vozidiel s nulovými emisiami a posilnenia potenciálu úspor energie dlhších a ťažších nákladných vozidiel na cezhraničnú prepravu v Európskej únii v plánovanej revízii smernice o hmotnostiach a rozmeroch,
- podpory používania kombinovanej dopravy vedúcej k úsporám energie v plánovanom preskúmaní smernice o kombinovanej doprave.

Komisia vzhľadom na uvedené:

- navrhne zvýšenie záväzného cieľa v smernici o energetickej efektívnosti na 13 %,
- vyzve Parlament a Radu, aby v rámci prebiehajúcich rokovaní zvažili príslušné opatrenia uvedené v predchádzajúcom texte s cieľom umožniť ďalšie úspory a zvýšenie energetickej efektívnosti budov prostredníctvom smernice o energetickej hospodárnosti budov a smernice o energetickej efektívnosti,
- vyzve Parlament a Radu, aby podporili ambíciu v návrhu nariadenia o ekodizajne udržateľných výrobkov¹⁰ vypracovanom Komisiou, ktorého rýchle zavedenie povedie k ďalším úsporám energie vďaka vyššej energetickej efektívnosti a efektívnosti využívania zdrojov v prípade širokej škály výrobkov,
- zvaží legislatívnu iniciatívu zameranú na zvýšenie podielu vozidiel s nulovými emisiami vo verejných a podnikových vozových parkoch s určitým počtom vozidiel,
- predloží legislatívny balík týkajúci sa ekologizácie nákladnej dopravy.

Komisia takisto nabáda členské štáty, aby urýchlene prijali reformu nariadenia o jednotnom európskom nebi, pokiaľ ide o modernizáciu manažmentu letovej prevádzky v Európe, v záujme významného zníženia spotreby paliva, ktoré by sa dosiahlo vďaka vyššej efektívnosti letov.

4. FINANCOVANIE

Pokiaľ ide o financovanie na účely energetickej efektívnosti a obnovy budov, dobrým východiskom sú investície predložené v národných plánoch obnovy a odolnosti, pričom na tieto investície bolo v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti viazaných viac než 67 miliárd EUR. Hlavná časť finančnej podpory bola určená na obnovu budov

¹⁰ COM(2022) 142 final.

(najmä obytných a verejných budov), po ktorej nasledovala výstavba energetickej hospodárnych budov, pričom energetická efektívnosť v MSP, priemysle a terciárnych budovách bola nezriedka zastúpená menej často. Rokovania o pláne REPowerEU, ktoré v súčasnosti prebiehajú so všetkými členskými štátmi, sú dobrou príležitosťou na posilnenie plánov obnovy a odolnosti v týchto oblastiach.

Takisto sa očakáva, že systém EÚ na obchodovanie s emisiami (ETS) vrátane modernizačného fondu a navrhovaného nového systému ETS pre budovy a cestnú dopravu, ako aj súvisiaci Sociálno-klimatický fond prinesú aspoň rádovo podobné celkové príjmy, pričom investície do energetickej efektívnosti budú kľúčovým cieľom pri ich čerpaní. Okrem toho sa v súčasnom viacročnom finančnom rámci z fondov politiky súdržnosti (EFRR, Kohézny fond a Fond pre spravodlivú transformáciu) poskytne významná podpora na účely energetickej efektívnosti a udržateľnej dopravy. Predovšetkým v rámci **Programu InvestEU** sa zmobilizujú súkromné finančné prostriedky na podporu širokej škály investícií do energetickej efektívnosti, keďže dochádza k zdieľaniu rizika s implementujúcimi partnermi vrátane skupiny EIB. Podpora na investície do energetickej efektívnosti sa navyše poskytuje v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky a programov Horizont Európa a LIFE. Celkovo predstavujú finančné zdroje pridelené na výdavky v oblasti klímy v rámci týchto nástrojov na úrovni EÚ až 626 miliárd EUR, pokiaľ ide o viacročný finančný rámec na roky 2021 – 2027 a nástroj NextGenerationEU (hoci tieto zdroje sú popri energetickej efektívnosti určené na viaceré iné politické oblasti).

Opatrenia zahŕňajúce štátnu pomoc podliehajú pravidlám štátnej pomoci. V usmerneniach o štátnej pomoci v oblasti klímy, ochrany životného prostredia a energetiky na rok 2022 sa poskytuje dostatok príležitostí na podporu projektov v oblasti energetickej efektívnosti. Napriek významnej miere verejného financovania energetickej efektívnosti na úrovni EÚ, ako aj na národnej, regionálnej a miestnej úrovni, toto financovanie samo osebe nebude postačovať na uspokojenie potrieb investícií do energetickej efektívnosti, takže v záujme dosiahnutia týchto cieľov je kľúčové zvýšiť súkromné investície. Ďalšie finančné potreby vyplývajú z nevyhnutnosti zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie pracovníkov s cieľom bojovať proti nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily pri vykonávaní mnohých plánovaných opatrení, a to okrem iného vrátane inštalácie nástrojov na šetrenie energiou, efektívnych spotrebičov alebo výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov, ako aj opatrení v oblasti budov a obnovy.

To si na jednej strane vyžaduje, aby sa verejná finančná podpora na základe finančných nástrojov a inovačných schém financovania využívala čo najúčinnšie z hľadiska nákladov. V záujme dosiahnutia tohto cieľa bude Komisia naďalej podporovať technickú pomoc, pokiaľ ide o investície do energetickej efektívnosti, využívanie inovačných schém financovania v oblasti energetickej efektívnosti (napríklad splácanie cez faktúry a splácanie cez dane, zmluvy o energetickej efektívnosti a modely založené na výkonnosti) a finančných produktov (napríklad hypotéky na zvýšenie energetickej efektívnosti a zelené úvery a schémy financovania na nákup vozových parkov s nulovými emisiami).

Vzhľadom na dôležitosť vytvárania schém financovania energetickej efektívnosti kombináciou finančných nástrojov a grantov Komisia s podporou Európskej investičnej banky poskytuje model¹¹ s cieľom podporiť členské štáty pri vytváraní finančných

¹¹ <https://www.fi-compass.eu/resources/factsheets-and-brochures/model-for-a-financial-instrument-with-a-grant-component>.

nástrojov v oblasti energetickej efektívnosti a zvýšiť využívanie týchto schém v rámci fondov kohéznej politiky.

Na druhej strane je kľúčové posilniť spoluprácu s finančnými inštitúciami v oblasti investícií do energetickej efektívnosti a zabezpečiť ich aktívny záväzok k plneniu cieľov plánu REPowerEU a Európskej zelenej dohody. Komisia v spolupráci s členskými štátmi v tejto súvislosti naďalej posilňuje prácu úspešnej skupiny finančných inštitúcií pre energetickú efektívnosť (EEFIG), napríklad s cieľom premeniť ju na európsku koalíciu financovania energetickej efektívnosti na vysokej úrovni s finančným sektorom. Komisia navyše preskúma ďalšie spôsoby, ako ďalej mobilizovať súkromné investície, napríklad prostredníctvom noriem pre hypotekárne portfólio alebo schém platieb za výkon.

Komisia vzhľadom na potrebu zvýšenia súkromného financovania v oblasti energetickej efektívnosti:

- v spolupráci s členskými štátmi vytvorí európsku koalíciu financovania v oblasti energetickej efektívnosti na vysokej úrovni s finančným sektorom na základe úspešnej skupiny finančných inštitúcií pre energetickú efektívnosť (EEFIG),
- preskúma ďalšie opatrenia, ktorými by bolo možné ďalej mobilizovať súkromné investície, napríklad normy pre hypotekárne portfólio alebo schémy platieb za výkon.

5. RIADENIE A PARTNERI

Členské štáty a ich regionálne a miestne orgány a organizácie majú najlepšie predpoklady na to, aby oslovili občanov a podniky EÚ s cieľom povzbudiť ich k prijímaniu opatrení na šetrenie energiou alebo investíciám do opatrení v oblasti energetickej efektívnosti. Komisia bude toto úsilie dopĺňať tým, že identifikuje odborné znalosti o najúčinnějších opatreniach a zabezpečí ich výmenu medzi členskými štátmi, pokiaľ možno prostredníctvom existujúcich štruktúr, ako sú koordinovaný postup vykonávania smernice o energetickej efektívnosti a smernice o energetickej hospodárnosti budov, miestne iniciatívy atď. Komisia v rámci Nástroja technickej podpory pomáha členským štátom identifikovať reformy a investície v záujme postupného ukončenia dovozu fosílnych palív z Ruska, a to aj na účely urýchlenia a posilnenia opatrení v oblasti energetickej efektívnosti. Komisia má záujem spolupracovať so všetkými príslušnými národnými, regionálnymi a miestnymi subjektmi s cieľom zabezpečiť čo najlepšiu podporu a výmenu informácií.

Mestá a obce zastupujú tri štvrtiny obyvateľstva EÚ a majú najväčší potenciál podporiť okamžité opatrenia v oblasti úspor energie. Takisto majú rozsiahle vedomosti o ľuďoch, ktorí čelia energetickej chudobe alebo im hrozí, a komunikujú s nimi. V tomto kontexte predstavujú kľúčové partnerstvá pri vykonávaní opatrení Dohovor primátorov a starostov a misia 100 klimaticky neutrálnych a inteligentných miest. Pri zabezpečení toho, aby všetci spotrebitelia mohli zohrať svoju úlohu, je dôležitým aspektom posilnenie existujúcich sietí s miestnymi a regionálnymi samosprávami, ako aj sietí expertov a zainteresovaných strán pôsobiacich na týchto úrovniach. Globálny dohovor primátorov a starostov na medzinárodnej úrovni predstavuje etablovaný kanál s dosahom na 11 000 miest vrátane ukrajinských, ktoré možno po konflikte zapojiť do podobných opatrení.

V jednotlivých podnikateľských sektoroch je potrebné riešiť osobitné aspekty a Komisia zamýšľa preskúmať, či by sa s vhodnými zainteresovanými stranami v príslušných sektoroch (napr. doprava, priemysel, agropotravinárstvo, IKT vrátane dátových centier, vodné hospodárstvo a energetika) mohli vytvoriť osobitné partnerstvá v záujme úspor

energie. Ďalšie existujúce iniciatívy, napríklad iniciatíva s názvom Čistá energia pre ostrovy EÚ alebo iniciatíva pre transformujúce sa uhoľné regióny, by sa mohli použiť ako rámec pre domácnosti, podniky a oblasť služieb.

V čase naliehavosti sú v záujme poskytovania poradenstva ľuďom, pokiaľ ide o to, ako najlepšie skombinovať používanie energie z obnoviteľných zdrojov a opatrenia na zvýšenie energetickej efektívnosti alebo ako sa stať členom komunity pre energiu z obnoviteľných zdrojov, potrebné hĺbkové miestne vedomosti a prispôsobená praktická podpora. Musí sa zabezpečiť, aby mali všetci občania informácie potrebné na prijímanie rozhodnutí. Dokonca aj v prípade okamžitých opatrení sa musí zabezpečiť inkluzívnosť, rovnosť a nediskriminácia.

Komisia vzhľadom na uvedené:

- bude naďalej spájať príslušné zainteresované strany, partnerstvá v záujme úspor energie, spotrebiteľské organizácie, partnerstvá a aliancie pre zručnosti, Výbor regiónov, miestne a regionálne siete, ako aj ústredné orgány členských štátov s cieľom umožniť výmenu najlepších postupov týkajúcich sa opatrení v oblasti úspor energie vo všetkých oblastiach a nadviazať na vplyv opatrení v oblasti šetrenia energiou ako prípravu na ďalšiu zimu,
- bude naďalej poskytovať špecializovanú technickú pomoc v oblasti energetickej efektívnosti, a to napríklad prostredníctvom Nástroja technickej pomoci, politiky súdržnosti a nástroja ELENA, čím pomôže orgánom a zainteresovaným stranám odstrániť prekážky vykonávania programov v oblasti energetickej efektívnosti,
- vyzve členské štáty, aby do 1. júla predložili správu o opatreniach, ktoré prijali na dosiahnutie krátkodobého zníženia dopytu. Takisto ich vyzve, aby uviedli ďalšie opatrenia, ktoré plánujú, a ich očakávaný vplyv, a to aj pokiaľ ide o dátové centrá a odpadové teplo z priemyslu.

6. ZÁVER

Energetická efektívnosť je kľúčovým prvkom Európskej zelenej dohody, ako aj stratégie Únie na dosiahnutie dekarbonizovaného hospodárstva nákladovo účinným spôsobom do roku 2050. Súčasné vysoké ceny energie a vojna na Ukrajine priniesli nový impulz, pokiaľ ide o potrebu šetriť energiou v záujme zabezpečenia toho, aby sa Európska únia čo najskôr stala nezávislou od ruského dovozu fosílnych palív.

Ako sa uvádza v tomto pláne, vyžaduje si to strednodobé až dlhodobé štrukturálne opatrenia v oblasti energetickej efektívnosti, ako aj okamžité zmeny. Budú potrebné primerané cenové signály, inteligentné používanie nedostatočných verejných finančných prostriedkov a ďalšie súkromné investície, ako aj ďalšia podpora spoločne so sprievodnými politikami na vykonanie konkrétnych opatrení v praxi. Bude si to vyžadovať intenzívnejšie zapojenie občanov, miestnych a regionálnych orgánov a subjektov s cieľom zabezpečiť prevzatie zodpovednosti a rýchle prijatie potrebných opatrení zameraných na úspory energie.

Vďaka vykonaniu odporúčaní a opatrení uvedených v tomto oznámení o šetrení energiou v EÚ bude každý môcť šetriť energiou a tým prispievať k energetickej nezávislosti Európy.

Neúplný súbor opatrení na dosiahnutie okamžitých úspor energie

V tejto tabuľke sa uvádza neúplný zoznam cielených opatrení, ktorými sa môžu dosiahnuť významné úspory energie v krátkodobom horizonte (v priebehu jedného roka). Uvedené odhadované úspory energie závisia od širokej škály faktorov vrátane miery, do akej jednotlivci reagujú na propagačné a informačné kampane a iné stimuly. Vzhľadom na uvedené by sa mali chápať výlučne ako orientačné hodnoty možného vplyvu na úrovni EÚ.

Vplyvy opatrení sa navyše môžu prekrývať. Tie isté úspory energie možno napríklad dosiahnuť prostredníctvom opatrení informačnej kampane alebo zvýšením využívania energetických certifikátov a cielených energetických auditov. Vzhľadom na uvedené nie je možné spočítať odhadovaný vplyv a dospieť k celkovému údaju o úsporách energie.

<i>Možné opatrenia</i>	<i>Opis opatrení</i>	<i>Odhadovaný vplyv počas jedného roka (v miliónoch toe)</i>
Prierezové energetické služby a opatrenia týkajúce sa financovania		
Informačná kampaň o viacerých spôsoboch plytvania energiou v domácnostiach a malých podnikoch	Cielená informačná kampaň, ktorá bude občanov nabádať, aby znížili teplotu vykurovania a kotla, vyhýbali sa spotrebe v čase špičky, zatvárali dvere, vypínali kúrenie v nepoužívaných miestnostiach, zhasínali svetlá, zamedzovali prievanu, znižovali spotrebu energie v maloobchodných prevádzkach. To by malo zahŕňať aj poradenské služby, ako sú jednotné kontaktné miesta alebo návody na zvýšenie energetickej efektívnosti pre občanov a MSP.	11 miliónov toe
Certifikácia a údržba	Bezplatné poradenstvo, kontrola, energetické audity a energetické certifikáty s cieľom zabezpečiť informovanosť a poskytovať odporúčania k úsporám energie, ako aj náhodné kontroly vykurovacích systémov a prioritná údržba na zníženie plytvania energiou.	3,5 miliónov toe
Úprava cien energie na podporu nižšej spotreby energie a palív	Odstrániť preferenčné zaobchádzanie s fosílnymi palivami a paušálne sadzby za energiu. Zaviesť progresívne tarify a iné riešenia na podporu úspor a povzbudenie prechodu od plynu k elektrine.	2,4 miliónov toe
Podpora nákupu účinnejších spotrebičov	Členské štáty poskytnú informácie a stimuly. Cez spotrebiteľské rozhranie EPREL sa poskytnú ľahko dostupné porovnateľné informácie.	
Zavedenie inovačných	Urýchlením inovačných schém financovania	0,7 miliónov

postupov financovania a ďalšia podpora ESCO	a finančných produktov možno podporiť rozsiahlejšie prijímanie opatrení v oblasti energetickej efektívnosti a dosiahnuť úspory energie v krátkodobom horizonte (schémy financovania cez faktúry a cez dane, hypotéky na zvýšenie energetickej efektívnosti, financovanie ESCO).	toe
Inteligentnejšie postupy regulácie v odovzdávacích staniach diaľkového vykurovania	Zaviest' inteligentnú reguláciu a monitorovanie v odovzdávacích staniach centralizovaného diaľkového vykurovania, ktoré nie sú vybavené na zabezpečenie regulácie a odstránenie kolísania teploty dodávok a zvýšeného prívodu teplej vody do radiátorov.	2,5 miliónov toe
Budovy		
Využívanie kúrenia a klimatizácie v budovách	Predvolené nastavenia kondenzačných kotlov možno často upraviť tak, aby sa zvýšila efektívnosť a ušetrilo sa až 8 % energie použitej na vykurovanie miestností a ohrievanie vody.	2,5 miliónov toe
Rýchle zavedenie tepelných čerpadiel prostredníctvom špecializovaných finančných stimulov	Aktivovať finančné a daňové stimuly na účely zrýchleného zavádzania tepelných čerpadiel, napríklad prostredníctvom zníženia DPH a povinného dosahovania energetickej efektívnosti. Poskytovať bonusy na účely výmeny kotlov využívajúcich fosílnu palivá na priamu kompenzáciu potreby zemného plynu.	1,5 miliónov toe
Budovanie systémov automatizácie a energetického manažerstva	Podporovať vybavovanie budov systémami automatizácie a riadenia budov, ktoré monitorujú a automaticky upravujú spotrebu energie v budovách.	1,5 miliónov toe
Poskytovanie informácií o jednoducho realizovateľných izolačných opatreniach v budovách	Zaoberať sa jednoducho realizovateľnými opatreniami izolácie podkroví a striech, ako aj použitím okien zabezpečujúcich vysokú hospodárnosť a dvojitého zasklenia.	1,5 miliónov toe
Priemysel		
Energetické audity a opatrenia na riešenie tepelných strát	Stimulovať audity tepelných strát a opatrenia zamerané na predchádzanie tepelným stratám v procesoch s vysokou teplotou. Podpora MSP pri vykonávaní auditov.	2,5 miliónov toe
Urýchlenie a finančná podpora výmeny systémov využívajúcich fosílnu palivá za obnoviteľné zdroje energie	Stimuly, ako sú daňové úľavy alebo dotácie, na urýchlenie výmeny systémov využívajúcich fosílnu palivá za obnoviteľné zdroje energie, najmä v existujúcich budovách s kotlami, ktoré majú viac ako 12 rokov.	5 miliónov toe

Pokiaľ ide o dopravu, na miestnej, regionálnej alebo celoštátnej úrovni možno prijať rôzne všeobecne výhodné opatrenia, ako sa uvádza v tabuľke v ďalšom texte, a to v súlade so stratégiou pre udržateľnú a inteligentnú mobilitu, a najmä s novým politickým rámcom mestskej mobility. Tieto opatrenia môžu rýchlo zaviesť alebo urýchliť orgány verejnej moci, prevádzkovatelia dopravy a zamestnávateľia či iní činitelia (individuálne podľa jednotlivých opatrení).

Možné opatrenie	Potenciálny vplyv (v závislosti od konkrétneho návrhu)	Opis opatrenia
Posilniť používanie elektrických a hospodárnejších automobilov, dodávok, nákladných vozidiel a autobusov	vysoký	• pokračujúca/rozšírená verejná podpora nákupu udržateľných vozidiel • osobitné systémy podpory pre špecializované a kaptívne vozové parky (taxíky, spoločné a logistické vozové parky, autobusy) • investície do verejne prístupnej nabíjacej a čerpacej infraštruktúry (verejní a súkromní účastníci trhu) • podpora využívania súkromnej nabíjacej infraštruktúry (doma/v kanceláriách/v podnikoch) prostredníctvom dotácií alebo daňových stimulov • investície do infraštruktúry verejnej dopravy s nulovými emisiami s cieľom znížiť používanie súkromných automobilov (metro, električka, metropolitné vlaky, trolejbus)
Podporovať znižovanie rýchlosti jazdy	stredný až vysoký	• zníženie rýchlosti na diaľniciach • odporúčanie zón so zníženou rýchlosťou v mestských oblastiach vytváranie zón bez automobilov na uľahčenie bezmotorovej mobility
Znižovať cenu verejnej a železničnej dopravy	stredný až vysoký	• zníženie ceny verejnej a železničnej dopravy na základe verejnej podpory prevádzkovateľov
Motivovať k chôdzi, bicyklovaniu a mikromobilitě v mestách	stredný až vysoký	• podpora bezplatného spoločného využívania bicyklov a iných riešení mikromobility • stimulácia kúpy bicykla prostredníctvom dotácií na nákup bicykla alebo zníženia dane/DPH • stimuly/odmeny pre zamestnancov za využívanie verejnej dopravy alebo aktívne spôsoby dochádzania do práce • investícia do nových pruhov pre cyklistov v mestách a ich okolí a na príjazdoch do miest • podpora/stimuly na využívanie nákladných bicyklov alebo menších elektrických dodávok na

		prejdenie posledného úseku cesty rozšírenie možností cestovať verejnou dopravou (vo vlaku, v metre) s bicyklom
Podporovať hospodárnejšie jazdenie a prevádzku nákladných vozidiel a doručovanie tovaru	stredný	zabezpečenie lepšieho/úplného vyťaženia ťažkých úžitkových vozidiel prostredníctvom lepšieho plánovania/údajov optimalizácia multimodálnych riešení doručovania vrátane riešení doručovania na poslednom úseku s nulovými emisiami a miest vyzdvihnutia tovaru ponuka tréningov ekologického spôsobu jazdy rýchlejšie zavádzanie služieb ITS
Dni bez áut	nízky až stredný	organizácia dní bez áut v mestách
Prispôsobiť existujúce systémy spoplatňovania ciest	nízky až stredný	systémy spoplatňovania ciest, ktorými sa znižuje dopravné zaťaženie v čase špičky, a/alebo motivácia používať udržateľnejšie vozidlá